

Stichiry 3. hlasu

Univerzálny iteratívny nápev

Staršia ruténska tradícia:

Pramene: Irmologiony S460, J672, L1709, L1816;
kyjevský/skrátený kyjevský nápev v Obichodoch SI.

Starší ruténsky nápev stichir je zaznamenaný na slovách večierňového žalmu „Hospodi vozzvách“ a prvej stichire, a to s veľkým počtom nepravidelností. Pri kyjevskom nápeve z ruského prostredia a pri mukačevských melódiách sa obmedzíme iba na zoznam iteratívnych popevkov, ktoré sú pomerne pravidelné.

Pre lepšie porozumenie charakteru popevkov, ktoré sa vďaka častému používaniu v iteratívnom móde časom menia na nepoznanie, má veľký význam neumová reprezentácia melódie. Keďže však ide o ústnu tradíciu, tá sa zapisovala iba výnimočne. Navyše, na rozdiel od ruténskeho prostredia, nápev na *Hospodi vozzvach* sa v ruskej tradícii dlho realizoval starým „katedrálным“ spôsobom, takže melodická štruktúra je odlišná a neporovnateľná s ruténskou. Ostávajú jedine občasné záznamy samotnej prvej stichiry. Tie nachádzame v 6 rukopisoch z Lavry s výraznými vzájomnými odchýlkami.

Pramene: S429-433, S437.

Novšia mukačevská tradícia:

Pramene: Choma, Bokšay, Bobák, Orosz, ústna tradícia v Bratislave (Ba).

Nápev prostopenia sa tradoval ústne. Zachovala sa v ňom neštandardná stupnica, o ktorej sa z notového zápisu ruténskych irmologionov nedozvedáme nič. Jednoznačne určený vzťah melódie prostopenia k znamenným popevkom a ich priamy súvis s byzantským irmologickým spevom 12.-14. storočia predstavujú zaujímavý prínos do diskusie o melodických stupniciach byzantského oktoichu.

Rutensky nápev

J672:
 ГО-СПО-ДИ ВО-ВѦ ТѢ-БѢ Ѹ-СЛИ-ШИ МА, Ѹ-СЛИ-ШИ НА ГО-СПО-ДИ,

L1709:
 ГО-СПО-ДИ ВО-ВѦ КТѢ-БѢ ОУ-СЛЫ-ШИ МА, ОУ-СЛЫ-ШИ НА ГО- СПО- ДИ,

L1816:
 ГО- - СПОДИ ВОВѦ КТѢБѢ ОУ-СЛЫ-ШИ МА, ОУ-СЛЫ-ШИ МА ГО-СПО-ДИ,

Курев:
 ГО- -СПОДИ ВОВѦ КТѢБѢ ОУ-СЛЫ-ШИ МА, ОУ-СЛЫ-ШИ МА ГО-СПО-ДИ,

КуревS:
 ГО- -СПОДИ ВОВѦ КТѢБѢ ОУ-СЛЫ-ШИ МА, ОУ-СЛЫ-ШИ МА ГО-СПО-ДИ,

J672:
 ГО-СПО-ДИ ВО-ВѦ ТѢ-БѢ Ѹ-СЛИ-ШИ МА, ВО-МИ ГЛА МО-ЛИ-ВН МО-Е- -А,

L1709:
 ГО-СПО-ДИ ВО-ВѦ КТѢ-БѢ ОУ-СЛЫ-ШИ МА, ВО-МИ ГЛА МО-ЛИ-ТВЫ МО-Е- А,

L1816:
 ГО- -СПОДИ ВОВѦ КТѢБѢ ОУ-СЛЫ-ШИ МА, ВО-МИ ГЛА-СѸ МО-ЛѢ-НІ- А МО-Е-ГШ,

Курев:
 ГО- -СПОДИ ВОВѦ КТѢБѢ ОУ-СЛЫ-ШИ МА, ВО-МИ ГЛА-СѸ МО-ЛѢ-НІ- А МО-Е-ГШ,

КуревS:
 ГО- -СПОДИ ВОВѦ КТѢБѢ ОУ-СЛЫ-ШИ МА, ВО-МИ ГЛА-СѸ МО-ЛѢ-НІ- А МО-Е-ГШ,

J672:

Ѣ-ДА ВО-ЗО- -ВЪ К ТЕ-БѢ, Ѹ- СЛН- ШН НА ГО- - -СПО- - -ДН.

L1709:

ѢГДА ВО-ЗО-ВЪ К ТЕ- БѢ, ОУ-СЛЫ-ШН НА ГО- - СПО- - -ДН.

L1816:

ВНѢ-ДА ВО-ЗВА-ТИ МИ КЗ ТЕ- БѢ, ОУ- СЛЫ-ШН МА ГО- - - -СПО-ДН.

Кyjev:

ВНѢ-ДА ВО-ЗВА-ТИ МИ КЗ ТЕ- БѢ, ОУ- СЛЫ-ШН МА ГО- - - -СПО-ДН.

КyjevS:

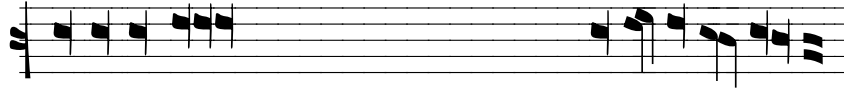
ВНѢ-ДА ВО-ЗВА-ТИ МИ КЗ ТЕ- БѢ, ОУ- СЛЫ-ШН МА ГО- - - -СПО-ДН.

J672:
 А СѦ НС-ПРА-ВНѦ МО-ЛНѦ-ВѦ МО-А Ѧ-КО КА-ДН-ЛО ПРѢ ТО-БО-Ю,
 Kyjev:
 А НС-ПРА-ВНѦ-СА МО-ЛНѦ-ВѦ МО-А Ѧ-КО КА-ДН-ЛО ПРѢ ТО- -БО- -Ю,
 KyjevS:
 А НС-ПРА-ВНѦ-СА МО-ЛНѦ-ВѦ МО-А Ѧ-КО КА-ДН-ЛО ПРѢ ТО- -БО- -Ю,

J672:
 БО-ДѦ-А-НІ-Е РѦ-КѦ МО-Е-Ю, ЖЕО-ВѦ ВЕ- -ЧЕО-НА-А,
 Kyjev:
 БО-ДѦ-А-НІ-Е РѦ-КѦ МО-Е-Ю, ЖЕО-ВѦ ВЕ- -ЧЕО-НА-А,
 KyjevS:
 БО-ДѦ-А-НІ-Е РѦ-КѦ МО-Е- -Ю, ЖЕО-ВѦ ВЕ-ЧЕО-НА-А,

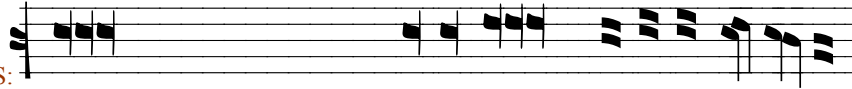
J672:
 ОУ-СЛЫ-ШИ НА ГО- - -СПО- ДИ.
 Kyjev:
 ОУ-СЛЫ-ШИ МА ГО- - -СПО- ДИ.
 KyjevS:
 ОУ-СЛЫ-ШИ МА ГО- - -СПО- ДИ.

J672:

ИЗЪ-ВЕ-ДИ ИЖЪ ТѢНИЦА ДУШѢ МОЮ, ИСПОВѢДАТЦА И-МѢНИ БО-Е-МЪ.

KyjevS:

ИЗЪВЕДИ ИЖЪ ТѢНИЦА ДУШѢ МОЮ, ИСПО-ВѢДАТЦА И-МѢНИ БО-Е-МЪ.

Kyjev:

ИСПО-ВѢДАТЦА И-МѢНИ БО-Е-МЪ.

S460:

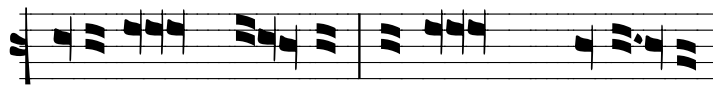
ИКО ОУ ТЕ-БѢ Ш-ЧН-ЦЕ-НИ-Е-СТЬ.

J672:

ТВО-И КР-ТО ХР-ТЕ СП-СЕ СМ-ТИ ДѢЛАВА РЪ-РЪ-ШИ-СА,

Kyjev:

ТВО-И КРТО ХРТЕ СП- - СЕ СМ-ТИ ДѢЛАВА РЪ-РЪ-ШИ-СА,

KyjevS:

ТВО-И КРТО ХРТЕ СП- - СЕ СМ-ТИ ДѢЛАВА РЪ-РЪ-ШИ-СА,

S460:

ТВО-И КРТО ХРТЕ СП- - СЕ СМ-ТИ ДѢЛАВА РЪ-РЪ-ШИ-СА,

J672:

І́ ДІ-АВОЛА ЛЕ́ ОУ́-ПРА́-НИ-СА

Kyjev:

І́ ДІ- А- ВОЛА ПРЄЛЄ́ ОУ́-ПРА́-НИ- - СА́ РО́ ЖЕ ЧЕЛОВѢЧЕСКІ́Й ВІ́РОЮ СПА-СА- Е-МЫ́

KyjevS:

І́ ДІ- А- ВОЛА ПРЄЛЄ́ ОУ́-ПРА́-НИ- - СА́ РО́ ЖЕ ЧЕЛОВѢЧЕСКІ́Й ВІ́РОЮ СПА-СА- Е-МЫ́

S460:

І́ ДІ- АВОЛА ПРЄ-ЛЄ́ ОУ́-ПРА́-НИ- - СА́ РО́ ЖЕ ЧЕ-ЛО-ВѢЧЕСКІ́Й ВІ́РОЮ СПА-СА- Е-МЫ́

J672:

ПІ́СНІ́ ТИ́ ВСЕ́-ДА́ ПРН- - НО- -СНІ́.

Kyjev:

ПІ́СНІ́ ТЄБѢ́ ВСЕ́-ДА́ ПРН- НО- -СНІ́.

KyjevS:

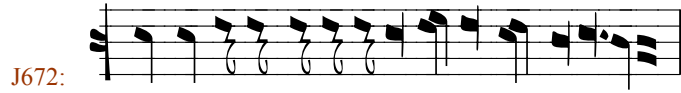

ПІ́СНІ́ ТЄБѢ́ ВСЕ́-ДА́ ПРН- НО- -СНІ́.

S460:

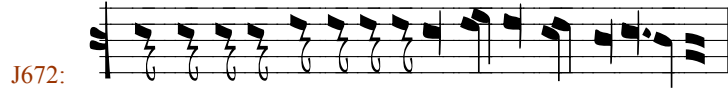

ПІ́СНІ́ ТЄ-БѢ́ ВСЕ́-ДА́ ПРН- НО- -СНІ́.

J672:

СЛА-ВА Ш-ЦѦ Ѡ СѦѦ Ѡ СТО- - МѦ ДѦ- - ХѦ.

J672:

Ѡ НЫ-НЕ Ѡ ВСЕГДА Ѡ ВО ВѢ-КН ВѢ- КО Ѧ- - -МНѦ.

L1709:

СЛА-ВА ѠЦѦ Ѡ СЫНѦ Ѡ СТОМѦ ДѦХѦ Ѡ НЫНѢ Ѡ ПѦСНѦ Ѡ ВЪ ВѢ-КН ВѢ- КО Ѧ- - -МНѦ.

L1816:

СЛА-ВА ѠЦѦ Ѡ СЫНѦ Ѡ СЛА-ТО-МѦ ДѦ- - ХѦ

L1816:

Ѡ НЫНѢ Ѡ ПѦСНѦ Ѡ ВО ВѢ-КН ВѢ-КѦ Ѧ- - МНѦ.

Kyjev:

Ѡ НЫНѢ Ѡ ПѦСНѦ Ѡ ВО ВѢ-КН ВѢ- КѦ Ѧ- - МНѦ.

J672:

СЛА-КО ДИ-ХА-НИ-Е ДА ХВА-ЛИ ГО-ПО-ДА, ХВА-ЛИ-ТЕ ГДА СО НБ-БЕ ,

J672:

ХВА-ЛИ-ТЕ Е-ГО ВО ВИ-НИ ТБ-БЕ ПО-ДО-БА-Е ПСН БО - -ЖЕ.

J672:

ХВА-ЛИ-ТЕ Е-ГО ВСИ А-ГЕ-ЛИ Е-ГО, ХВА-ЛИ-ТЕ Е-ГО ВСА СИ-АНЫ Е-ГО,

J672:

ТБ-БЕ ПО-ДО-БА-Е ПСН БО - -ЖЕ.

J672:

СЛА-ВА СІ-А Е ВСЕ ПРБ-ПО-ДОБ-НИ Е-ГО.

J672:

ПРІ-ДІ-ТЕ ВСИ ІА-ЗЫ-ЦИ РАЗУМІТЕ СТРАШНЫА ІА-НЫ СИ-АУ

J672:

ХР-ТО БО СП НА І ПЕРВА СЫ СЛО - -ВО РА-ПА-СА НА РА-ДИ

J672:

І ВО-ЛЕ-Ю ПО-ГРБ-БЕ-СА ВО-КРБ І МЕР-ВЫ

J672:

ДА СПАСЕ ВСАЧЕСКАА, ТО-МУ ПО - -КАО - -НИ - - -СА.

Rozbor ruténskeho nápevu

Iteratívny nápev stichír 3. hlasu v ruténskej tradícii je jednoduchý, pozostáva z dvojice iterovaných formúl¹ a jednej záverečnej formuly. Stavba melódie je teda AB AB AB ... Z.

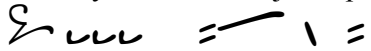
V prehľade jednotlivých formúl neberieme do úvahy textom podmienené úpravy znenia a uprednostňujeme najpočetnejšie varianty, ktoré sú zároveň v súlade s ruskými neumovými zápismi.

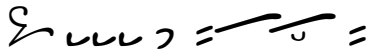
Formula A:

The image displays ten musical staves, each representing a different variant of Formula A. The staves are labeled on the left as follows: J672, L1709, S460, J672, L1709, L1709, L1816, L1816, Kyjev, KyjevS, S460, and znam. A vertical yellow bar is drawn through the staves, indicating a specific point of comparison or a common feature across the variants. The notation consists of rhythmic stems and flags on a five-line staff, typical of neumatic notation.

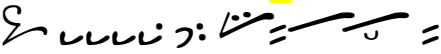
¹ Výnimkou je drobné zaváhanie J672 v prvej časti kekragaria.

Z melodického hľadiska formula A pripomína *kulizmu*. Avšak podľa neumov ide o *pojezdku*. *Pojezdka* je priebežný popevok, ktorý má v kadencii podobné kostrové tóny ako *kulizma* a v ruténskej tradícii sa v častejšie používaných irmosoch aj interpretuje melódiou *kulizmy*.

S432:

S429,437:

S429:

S437:

S431:

V J672 a L1709 nájdeme niekoľkokrát kratšiu kadenciu, ktorá vznikla vynechaním jedného znaku. Je pozoruhodné, že aj tieto varianty majú svoju paralelu v neumoch.

Formula B:

J672, L1709, L1816		J672	
J672, L1816		Kyjev(S)	
J672		S460	
L1709		znam.	
Kyjev			

Formula B má dva varianty. Melódia v ľavom stĺpci pripomína *zadavec* (stredový), melódia v pravom stĺpci zase *prihlasku* (vysoká). Ak by však naozaj išlo o *prihlasku*, tvar prístupky je netypický, navyše nie je bežné, aby mala *prihlaska* záverovú funkciu. Melodicky aj funkčne považujeme za správnejší ľavý stĺpec – *zadavec*, kým pravý sa javí ako neskoršia asimilácia.

Problém nastáva pri porovnaní s neumami, ktoré väčšinou nezodpovedajú žiadnemu bežnému popevku 3. hlasu, azda s výnimkou *vozmeru*. Predpokladáme preto, že neumový zápis sa tu azda prispôbil zjednodušenej melódii popevku.

S429-32:

S430,433:

S431,432:

J672

Iba raz (S437) neumy vyjadrujú *prihlasku*:

S437:

J672

Formula Z – konečná:

J672:

L1709, L1816:

Kyjev:

KyjevS:

S460:

znam.

Konečná formula je v RI jednoznačná *nametka*. To je v súlade s neumovým zápisom v S431 a S433. Rukopisy S430, 432, a 437 majú formulu so všetkými hlavnými znakmi *nametky*, ale s kadenciou rozbitou do 4 slabík miesto troch. To potvrdzuje naše pozorovanie, že iteratívny nápev sa chápal voľnejšie a jeho neumový zápis reflektoval skôr prax než normatívnosť znamenných popevkov. Najzreteľnejšie to ukazuje S429, ktorý bez zábran opúšťa zaužívanú ortografiu.

S431, 433: + var.

S430, 437: + var.

S432: = +

S429: = +

znam.

J672

Ruténska melódia nie celkom zodpovedá neumom, keďže *nametka* si v RI zachovala staršie znenie, ktoré sa v ruskom prostredí behom 16. storočia stráca v prospech čiastočne **o terciu** zvýšenej melódie.

Stich:

Prípev pred stichirou má jednoduchú melódiu, ktorá nezodpovedá podstatne bohatšiemu neumovému zápisu v rukopisoch 17. storočia, takže sme sa obmedzili len na notové pramene.

Z melodického hľadiska kadencia pripomína *prihlasku* alebo *zadevec*, čiže melódiu formuly B. Širší kontext a porovnanie s ostatnými hlasmi však naznačujú, že pokus určiť normatívny popevok v pozadí prípevov nemusí byť úspešný a dokonca ani správny. Ide spravidla o voľne rozvinutý záverový alebo konečný popevok z iteratívnej melódie, pričom tento rozvoj postupuje ďaleko za hranice normatívnosti. Správnejšie je preto (nielen v 3. hlase) definovať prípev ako osobitnú formulu.

Prostopenie

Orosz:

Г о-спо-ди во-ва к те-бѣ оу-слы-ши ма, оу-слы-ши ма Го-спо-ди,

Ва:

Г о-спо-ди во-ва к те-бѣ оу-слы-ши ма, оу-слы-ши ма Го-спо-ди,

Orosz:

Го-спо-ди во-ва к те-бѣ оу-слы-ши ма, во-ми гла-сѣ мо-ле-ні-а мо-е-гш,

Ва:

Го-спо-ди во-ва к те-бѣ оу-слы-ши ма, во-ми гла-сѣ мо-ле-ні-а мо-е-гш,

Orosz:

внѣ-да во-зва-ти ми к те-бѣ, оу-слы-ши ма Го-спо-ди.

Ва:

внѣ-да во-зва-ти ми к те-бѣ, оу-слы-ши ма Го-спо-ди.

Choma:

ЩЕ ... О-УН-ЩЕ- НІ- Є Є.

Bokšay:

САВА СЪЩЪ Н СЪЩЪ Н СВА-ГО-МЪ ДЪ- - - ХЪ:

Bobák:

М-НЕ КДЪ ПҚА-ВЪ-НН-ЦЫ ДО-ДЕ- -КЕ ВО-ДА-СИ МНЪ.

Ba:

М-НЕ КДЪ ПҚА-ВЪ-НН-ЦЫ ДО- ДЕ- КЕ ВО-ДА-СИ МНЪ.

Choma:

ТВО-Н КЪ-ГО ХЪ-ТЕ СП-СЕ СМ-ТН ДЕ-КА-ВА ҚА- -ҚЪ-ШН-СА,

Bokšay:

ТВО-Н КЪ-ГО ХЪ-ТЕ СП-СЕ СМ-ТН ДЕ-КА-ВА ҚА- -ҚЪ-ШН-СА,

Bobák:

ТВО-Н КЪ-ГО ХЪ-ТЕ СП-СЕ СМ-ТН ДЕ-КА-ВА ҚА- -ҚЪ-ШН-СА,

Ba:

ТВО-Н КЪ-ГО ХЪ-ТЕ СП-СЕ СМ-ТН ДЕ-КА-ВА ҚА- -ҚЪ-ШН-СА,

Choma:

Ї ДІАВОЛА ПРЄ-ЛЄ ОУ-ПРАЖІ-НИ-СА РО АЄ ЧЄ-ЛО-ВІ-ЧЄСКІ ВІРОЮ СПА-СА-Є-МЫ

Bokšay:

Ї ДІАВОЛА ПРЄ-ЛЄ ОУ-ПРАЖІ-НИ-СА РО АЄ ЧЄ-ЛО-ВІ-ЧЄСКІ ВІРОЮ СПА-СА-Є-МЫ

Bobák:

Ї ДІАВОЛА ПРЄ-ЛЄ ОУ-ПРАЖІ-НИ-СА РО АЄ ЧЄ-ЛО-ВІ-ЧЄСКІ ВІРОЮ СПА-СА-Є-МЫ

Va:

Ї ДІАВОЛА ПРЄ-ЛЄ ОУ-ПРАЖІ-НИ-СА РО АЄ ЧЄ-ЛО-ВІ-ЧЄСКІ ВІРОЮ СПА-СА-Є-МЫ

XX

Choma:

ПІСНІ ТЄ-БІ ВСЄ-ДА ПРН-НО-СН.

Bokšay:

ПІСНІ ТЄ-БІ ВСЄ-ДА ПРН-НО-СН.

Bobák:

ПІСНІ ТЄ-БІ ВСЄ-ДА ПРН-НО-СН.

Va:

ПІСНІ ТЄ-БІ ВСЄ-ДА ПРН-НО-СН.

Rozbor nápevu prostopenia

Iteratívny nápev stichír 3. hlasu v prostopení nepochybne nadväzuje na staršiu ruténsku melódiu. Prekvapuje však trojformulovým iteratívnym jadrom. To znamená, že voči pôvodnej tradícii má prostopenie o jednu opakovanú formulu viac, čo prináša nielen bohatší nápev, ale aj problémy s jeho zodpovednou aplikáciou na liturgické texty, kde prevažujú dvojčlenné paralelizmy.

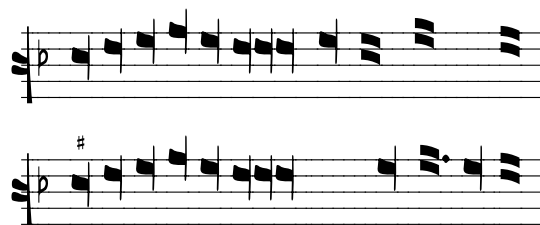
Stavba melódie prostopenia je ABC ABC ABC ... Z.

Formula A:

Choma

Orosz

Bokšay:

Bobák:

Ba:

Formula A má v písomných prameňoch prostopenia menej ustálený tvar, nad mieru závislý od textu. Je však zrejmé, že priamo nadväzuje na ruténsku formulu A:

J672/L1816

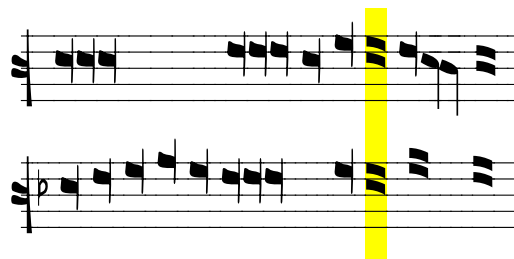

Bokšay

J672/L1709

Choma

V prostopení sa zachovali oba tvary kadencie. Trojslabičná, ktorá lepšie zodpovedá pôvodnej *pojezdke*, je iba ako relikv u Chomu a v asimilovanom tvare raz u Bokšaya. Prevláda dvojslabičný, skrátený model.

V prostopení sa zachovala deklamácia na *d*. Nástup formuly A nadväzuje na bohatší tvar v J672, L1816 a ďalej ho rozvinul až k tónu *f*. Kadencia je o terciu vyššie – pôvodne skromný popevok tak získal výrazný emocionálny náboj.

Zvláštnu pozornosť si vyžaduje stupnica² prostopenia, keďže sa aspoň v grafickej podobe líši od ruténskej:

Predovšetkým zaujme neznižovaný tón *e*. V RI sporadicky nachádzame miesta, kde je tón *e* neznižovaný. Je možné, že skutočne bol prirodzený a prípadne sa iba znižoval ako pohyblivý tón. Zodpovedalo by to aj teoretickému ladeniu gréckeho 3. hlasu v irmologionoch 12.-14. storočia. Ak sa tón *e* v prostopení dôsledne bez výnimky spieva ako neznižovaný a to dokonca na silných pozíciách ako je finála, je vysoko pravdepodobné, že ide skutočne o pôvodné ladenie 3. hlasu³ v rozpätí *c-f*. Sme presvedčení, že v tejto otázke prostopenie môže významne prispieť k vyjasneniu otázok o ladení 3. hlasu.

Druhým špecifikom je zvýšený tón *c#* všade okrem Chomu.⁴ Zvýšenie tónu *c* však nie je permanentné. Keďže ide o základný tón stupnice 3. hlasu, je vylúčené, aby jeho zvýšenie predstavovalo v pôvodnej tradícii trvalý jav alebo aby tón *c* bol pohyblivý. Ak si navyše všimneme, že tón *c#* sa nachádza výlučne v kontexte *d c# d*, je zrejmé, že jeho zvýšenie je iba efekt *atrakcie*. Ten je v byzantskej tradícii bežný a nemusíme ho odmietat.

² Pre zjednodušenie porovnania sme v celom dokumente Chomov nápev transponovali o tón vyššie.

³ Rovnako je ladený napr. svetilen *Plótižu usnúv*, čo je aj označené v časti RI a zachovalo sa i v prostopení, kde je navyše pri stúpaní zvýšený aj tón *f*.

⁴ Samozrejme, sme si vedomí, že Chomov zápis je nedôsledný a teda absencia predznamenanania takmer nič neznamená.

Formula B:

Choma

Bokšay

Orosz

Bobák, Ba

Formula B nadväzuje ruténsku formulu B. Podobnosť vidno najlepšie na Oroszovom nápeve.

J672, L1816

Orosz

V prostopení pribudol nástup zhora od tónu *f* a v prešovsko-slovenskej tradícii rozdelenie kadenčného vrcholu na dve slabiky.

S výnimkou Chomu, ktorého (azda len nedôsledný) zápis implikuje tón *h* namiesto *b*, sa stupnice prostopenia a ruténskej písomnej tradície v rozsahu *a-d* zhodujú. V nástupe je tón *e* neznižovaný, zvýšenie *c[#]* je iba efekt atrakcie. Základné ladenie vo formule B je teda:

a b c d e f

Bokšay

Znížený tón *b* je v súlade nielen s ruténskou tradíciou ZR a s bulharským rospevom, ale aj s prepisom byzantských melódií 3. hlasu 12.-14. storočia u Lorenza Tarda.⁵ Je pravdepodobne spôsobený „plagiálnym“ ladením pentachordu F-c (F je druhý základný tón 3. hlasu) a potrebou eliminovať tritonus F-h.

⁵ Vo vydaniach „dánskej“ školy MMB je neznižovaný tón *h*, považujeme to však za sporné.

Formula C:

Choma, Orosz, Bokšay

Bobák, Ba

Formula C nemá analógiu v žiadnom prameni staršej tradície ani v haličských nápevoch. Napriek tomu, keďže nápev prostopenia vychádza zo staršej ruténskej tradície, veríme, že formula C má svoje korene práve v nej; konkrétne, že je produktom rozdelenia formuly A na dve časti: $AB+AB+AB \rightarrow AB+(CA)B+(CA)B$. Jej hypotetický vývoj mohol mať dve podoby:

1. A

2. C

V melodii si môžeme všimnúť pevný tón *c*, neznižované *e*, ale zároveň tón *h* ako výsledok atrakcie v motíve *c-h-c*.

Formula Z – konečná:

Choma

Orosz

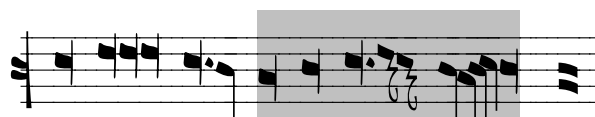

Bokšay, Bobák, Ba

Konečná formula Z vychádza z ruténskej Z. Jej kadencia je jednoduchá ako v „kyjevských“ nápevoch, v prístupke však Orosz a Choma ešte zachovávajú pôvodnú rytmiku klesania *cb*. Na štyroch slabikách je prostopenie zvýšené o terciu, pričom sa drží neznižovaného tónu *e*.

J672

Choma

Kyjev

Bokšay, Bobák, Ba

Všimnime si tiež zmenu stupnice v predkadenčnej „priehlbine“:

$$c b a b \rightarrow c^{\#} h c^{\#} d$$

Zvýšenie tónov $c^{\#} h$ ide nad rámec zákona atrakcie. Keďže je spojené s terciovým posunom, ťažko usudzovať, aký má vzťah k pôvodnej stupnici.

Stich:

Stich má v prostopení dva varianty. Chomov a Bokšayov vychádza priamo z ruténskej melódie, ale kadenciu realizuje o jednu slabiku úspornejšie.

L1709

Choma

Bokšay

Prešovský/slovenský variant melódie stichu je výsledkom asimilácie smerom k formule Z a úpravou nástupu na spôsob formuly A:

Bobák:

Ba: